

Nr 3(76) 2019

ISSN 2544-7068

BEZPIECZNY BANK

BFG Bankowy
Fundusz
Gwarancyjny

BEZPIECZNY BANK jest czasopismem wydawanym przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny od 1997 roku, poświęconym zagadnieniom stabilności systemu finansowego, ze szczególnym uwzględnieniem systemu bankowego.

KOMITET REDAKCYJNY

prof. Jan Szambelańczyk – Redaktor Naczelny
prof. Małgorzata Iwanicz-Drozdowska
prof. Ryszard Kokoszczyński
prof. Monika Marcinkowska
prof. Krzysztof Opolski
dr Ewa Kulińska-Sadłocha
prof. Ewa Miklaszewska
Artur Radomski
Ewa Teleżyńska – sekretarz Redakcji

RADA PROGRAMOWO-NAUKOWA

Leszek Skiba – Przewodniczący
prof. Angel Berges Lobera
prof. Paola Bongini
prof. Santiago Carbo-Valverde
prof. Dariusz Filar
prof. Eugeniusz Gatnar
prof. Andrzej Gospodarowicz
prof. Marko Košak
prof. Anzhela Kuznetsova
prof. Edgar Löw
prof. Leszek Pawłowicz
prof. Krzysztof Pietraszkiewicz
prof. Andrzej Sławiński
Zdzisław Sokal
prof. Rafał Sura

Artykuły publikowane w BEZPIECZNYM BANKU są recenzowane.
Za publikację naukową w BEZPIECZNYM BANKU Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznał dwadzieścia punktów.
BEZPIECZNY BANK (online) ISSN 2544-7068
Wcześniejsze wydania BEZPIECZNEGO BANKU miały numer ISSN 1429-2939

REDAKCJA

Krystyna Kawerska

WYDAWCA

Bankowy Fundusz Gwarancyjny
ul. Ks. Ignacego Jana Skorupki 4
00-546 Warszawa

SEKRETARIAT REDAKCJI

Ewa Teleżyńska
Telefon: 22 583 08 78
e-mail: redakcja@bfg.pl

Informacje dotyczące wymogów formalnych i edytorskich dla autorów publikacji znajdują się na stronie: **www.bfg.pl**

Opracowanie komputerowe:
Dom Wydawniczy ELIPSA
ul. Inflancka 15/198, 00-189 Warszawa
tel. 22 635 03 01, e-mail: elipsa@elipsa.pl,
www.elipsa.pl

Miscellanea

.....

Krzysztof Świeszczak*

ORCID: 0000-0002-2286-7778

Bank a *FinTech* – konkurencja czy współpraca?

Streszczenie

Zmieniające się potrzeby finansowe klientów oraz dynamiczny rozwój technologii informatycznych w ostatnich latach były bardzo istotnymi determinantami przemian, zachodzących w świecie finansów. Dotyczy to również sektora bankowego, dla którego coraz częściej tworzone podmioty implementujące innowacje technologiczne w procesach związanych ze świadczeniem usług finansowych (*FinTech*) oznaczają konieczność podjęcia działań pozwalających na kontynuowanie dotychczasowej działalności bankowej. W tym sensie fakt istnienia przedsiębiorstw, których działalność stanowi alternatywę dla banków (przynajmniej w wybranych obszarach prowadzonej aktywności gospodarczej) może z jednej strony oznaczać zagrożenie, zaś z drugiej szansę dla banków, pod warunkiem przedsięwzięcia odpowiednich kroków będących reakcją na dynamicznie zmieniające się otoczenie.

Celem niniejszej publikacji jest analiza relacji zachodzących pomiędzy podmiotami należącymi do sektora *FinTech* oraz bankami, ze szczególnym uwzględnieniem możliwych scenariuszy rozwoju sektora bankowego opartego na dotychczasowych obserwacjach.

Słowa kluczowe: banki, sektor bankowy, innowacje, *FinTech*.

JEL: G21, G28, G29, G41

* Doktor nauk ekonomicznych, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Uniwersytet Łódzki.

Bank and *FinTech* – competition or cooperation?

Abstract

The changing financial needs of customers, and rapid development of information technology in recent years have been very important determinants of changes taking place in the financial world. This also applies to the banking sector, for which more and more developed entities implementing technological innovations in process of financial services (*FinTech*) mean the need to take steps to continue their existing banking operations. In this sense, the existence of businesses whose activity is an alternative to banks (at least in selected areas of economic activity) may, on the one hand, mean a threat, and on the other a chance for banks, provided appropriate measures are taken to respond to the dynamically changing environment.

The aim of this publication is to analyze the relationship between *FinTech* entities and banks, with particular reference to possible scenarios for the development of the banking sector based on past observations.

Key words: banks, banking sector, innovations, *FinTech*.

Wstęp

Dynamiczny rozwój nowych technologii coraz wyraźniej wpływa na sposób funkcjonowania przedsiębiorstw ze wszystkich sektorów. Dotyczy to również podmiotów bankowych, które stanęły przed koniecznością dostosowania swojej działalności (w tym oferowanych produktów i usług) do zmieniających się potrzeb klientów. Nabywcy oferty bankowej, stanowiąc istotną kategorię interesariuszy, w ostatnich latach coraz częściej poszukiwali alternatyw dla banków, którym wielokrotnie zarzucali m.in. nadmiernie rozbudowane i skomplikowane procedury oraz wysokie opłaty i prowizje towarzyszące poszczególnym produktom i usługom.

W tym kontekście warto zwrócić uwagę na rozwój sektora *FinTech* – przedsiębiorstwa do niego należące wykorzystują innowacyjne rozwiązania technologiczne w procesach związanych ze świadczeniem usług finansowych. Szybko rosnący udział wspomnianych podmiotów w rynku finansowym nakazuje przyjrzeć się tym jednostkom gospodarczym pod kątem potencjalnego wypierania przez nie w przyszłości instytucji dotychczas na nim funkcjonujących. Sektorem bezpośrednio zagrożonym dynamicznym rozwojem przedsiębiorstw *FinTech* w perspektywie najbliższych lat jest bankowość. Nowoczesne technologie, które obecnie rewolucjonizują wiele obszarów związanych z finansami, stawiają pod znakiem zapytania przyszłość przedsiębiorstw bankowych, zwłaszcza w dotychczasowej formule prowadzonej działalności gospodarczej.

Niezwykle ciekawym aspektem wiążącym podmioty implementujące innowacyjne rozwiązania technologiczne w świecie finansów oraz sektor bankowy są relacje zachodzące pomiędzy reprezentantami obu grup. W artykule postawiono następującą hipotezę: przedsiębiorstwa *FinTech* nie stanowią istotnej konkurencji dla sektora bankowego w długim horyzoncie czasowym. Potwierdzenie tej hipotezy wiąże się

z koniecznością odpowiedzi na dwa pytania. Pierwsze z nich jest następujące: w jakim stopniu dynamiczny rozwój innowacji technologicznych pozostaje w relacji do regulacyjnych funkcji państwa? Drugie natomiast skłania do refleksji nad tym, czy technologia będzie wyprzedzać i tym samym omijać regulacje państwa tworząc nowe sytuacje rynkowe, czy też państwo w obliczu dynamizmu technologicznego zmieni reguły kształtowania swoich regulacji?

Przedsiębiorstwa *FinTech* z jednej strony mogą być postrzegane jako zagrożenie dla banków, zaś z drugiej mogą stanowić szansę na rozwój i ekspansję na tych rynkach, które dotychczas nie stanowiły przedmiotu działalności bankowej. Celem niniejszej publikacji jest analiza relacji zachodzących pomiędzy podmiotami należącymi do sektora *FinTech* oraz bankami, ze szczególnym uwzględnieniem możliwych scenariuszy rozwoju sektora bankowego na podstawie dotychczasowych obserwacji.

1. Bankowość 3.0 a *FinTech* – finanse dwóch prędkości

Zmieniające się potrzeby finansowe klientów oraz dynamiczny rozwój technologii informatycznych w ostatnich latach były bardzo istotnymi determinantami przemian, jakie dokonały się w świecie finansów. W zasadzie wszystkie segmenty rynku finansowego (m.in. ze względu na swoje znaczenie dla gospodarek na całym świecie), a co za tym idzie przedsiębiorstwa do nich należące, starały się realizować wiele projektów, których celem była implementacja innowacji w prowadzonej działalności gospodarczej.

W kontekście działalności innowacyjnej banków wielu ekspertów zaczęło używać terminu „bankowość 3.0”, nawiązującego do rozwoju sieci Internet *Web 3.0*¹, który jest równoznaczny z kompleksowym wspieraniem każdego klienta na wszystkich etapach korzystania przez niego z oferty bankowej. Systemy innowacyjnej bankowości mają za zadanie angażować i wchodzić w interakcje z klientami (budując w ten sposób relacje) poprzez spersonalizowane formy komunikacji oparte na synchronizacji kanałów dystrybucji oferty bankowej oraz optymalizacji wycucia czasu wysyłania komunikatów². Jest to zwrot w kierunku prognozowanym przez Brett Kinga – bankowość przestała być związana z miejscem, do którego klient się udaje – stała się tym, co klient robi („bankowaniem”)³.

Z punktu widzenia klientów alternatywą dla działalności prowadzonej przez sektor bankowy jest oferta podmiotów należących do sektora *FinTech*. Przedsiębiorstwa te koncentrują się zazwyczaj na określonym obszarze, który może stać się płaszczy-

¹ M. Ragnedda, G. Destefanis, *Blockchain: a disruptive technology*, [w:] M. Ragnedda, G. Destefanis (red.), *Blockchain and Web 3.0: Social, Economic, and Technological Challenges*, Routledge, New York 2019, s. 12–14.

² M. Jurak, J. Nowakowski, *Bankowość 3.0, czyli jak być atrakcyjnym dla współczesnego klienta*, „Bank” 2016, nr 12; wersja elektroniczna: <http://alebank.pl/bankowosc-3-0-czyli-jak-byc-atrakcyjnym-dla-wspolczesnego-klienta-2/?id=221734&catid=958> (dostęp: 06.04.2019).

³ B. King, *Bank 4.0: Banking Everywhere, Never at a Bank*, John Wiley & Sons, Chichester 2019, s. 30.

zną rywalizacji konkurencyjnej pomiędzy nimi a bankami. Tym samym podmioty gospodarcze wykorzystujące innowacyjne technologie świadczą usługi finansowe, których charakter nie jest tak kompleksowy jak w przypadku instytucji bankowych, jednakże ich specyfika, związana np. z łatwością i szybkością przeprowadzania transakcji i operacji finansowych, uproszczonymi procedurami, a także ograniczonymi opłatami i prowizjami, powoduje, że klienci banków coraz częściej się nimi interesują⁴.

Jedną z istotnych charakterystyk sektora *FinTech* jest rozdrobnienie jednostek gospodarczych (zazwyczaj mikro- i małych przedsiębiorstw), wynikające z wąskiej specjalizacji. To z kolei sprawia, że podmioty te cechują się ograniczonym (w stosunku do banków) zakresem prowadzonej działalności. Należy przy tym zauważyć, iż nabywca produktów i usług bankowych korzystający z kompleksowej oferty jednego banku będzie w stanie znaleźć substytuty tych rozwiązań na rynku *FinTech*, ale pod warunkiem, że podejmie współpracę z co najmniej kilkoma podmiotami. W związku z tym np. pozyskiwanie finansowania, lokowanie i inwestowanie środków, a także przeprowadzanie rozmaitych transakcji, umożliwiają obie grupy przedsiębiorstw, jednakże finalnie to preferencje klienta są decydującą determinantą wpływającą na jego wybór⁵.

2. *FinTech* jako naturalna konkurencja banków

Podmiot gospodarczy, którego zakres działalności choćby po części pokrywa się z operacjami i transakcjami przeprowadzanymi przez banki, w sposób naturalny staje się konkurencją banków. Gdy dodatkowo uwzględni się jeszcze innowacyjny charakter podejmowanej aktywności oraz zaspokajanie potrzeb finansowych konsumentów często w sposób szybszy, lepszy, a do tego tańszy, podmioty z sektora *FinTech* stają się realnym zagrożeniem dla dalszego funkcjonowania przynajmniej części przedsiębiorstw bankowych⁶.

Elementem łączącym zarówno banki, jak i podmioty spoza sektora, wykorzystujące innowacje technologiczne w procesie świadczenia usług finansowych, są nabywcy określonych produktów i usług. Sytuacją najbardziej bezpieczną z punktu widzenia szeroko rozumianych interesów instytucji należących do sektora bankowego byłaby ta, w której ich klienci nie korzystaliby z rozmaitych aplikacji oferowanych przez *FinTech*, ewentualnie czyniliby to sporadycznie lub incydentalnie, co w efekcie nie skutkowałoby chęcią rezygnacji z dotychczasowej współpracy. Alternatywny scenariusz, który obecnie można zaobserwować, wskazuje, że wraz z rosnącą popularno-

⁴ P. Gupta, T.M. Tham, *Fintech: The New DNA of Financial Services*, Walter de Gruyter GmbH & Co KG, Boston 2018, s. 335.

⁵ *Fintech – technologie finansowe zmieniające sektor bankowy*, 2016; wersja elektroniczna: <http://alebank.pl/fintech-technologie-finansowe-zmieniajace-sektor-bankowy/?id=220761&catid=630> (dostęp: 06.04.2019).

⁶ D. Blomstrom, *Emotional Banking: Fixing Culture, Leveraging FinTech, and Transforming Retail Banks into Brands*, Palgrave Macmillan, London 2018, s. 91.

ścią innowacji technologicznych w finansach, rośnie liczba klientów zainteresowanych produktami i usługami będącymi substytutem tych, które tradycyjnie od wielu lat stanowiły ofertę banków.

Przykładem może być obszar płatności reprezentowany wśród przedsiębiorstw należących do sektora *FinTech*, m.in. przez Revolut, podmiot specjalizujący się w szczególności w oferowaniu rachunków bankowych oraz procedowaniu transakcji przeprowadzanych w ponad 150 walutach po kursie międzybankowym. Revolut od 2015 roku pozyskał ponad 6 milionów klientów (w Polsce ponad 500 tys. osób), umożliwił dokonanie ponad 350 milionów transakcji o łącznej wartości przekraczającej 40 miliardów GBP. Potwierdzeniem ekspansji rynkowej analizowanego przedsiębiorstwa jest fakt, że zgodnie z ostatnimi informacjami dystrybuowanymi przez *FinTech*, polscy posiadacze kont i aplikacji dokonali w czerwcu 2019 r. transakcji o wartości 1 mld zł.⁷ Należy przy tym zwrócić uwagę, że w grudniu 2018 roku Revolut uzyskał europejską licencję bankową, co w perspektywie najbliższych miesięcy ma istotnie wpłynąć na rozwój oferowanych przez niego produktów i usług finansowych. Zgodnie z zapowiedziami analizowanego podmiotu w najbliższych miesiącach planowana jest sprzedaż m.in. produktów depozytowych oraz pożyczek konsumenckich, a także udostępnienie platformy do inwestowania w akcje bez płacenia prowizji⁸.

Tym samym, jak wskazują obserwacje rynków finansowych, rozwój przedsiębiorstw należących do sektora *FinTech*, choć niezwykle dynamiczny, okazuje się często ograniczony. Z jednej strony podmioty gospodarcze oferujące produkty i usługi oparte na innowacjach technologicznych, będąc nowością na rynku, mogą przejąć część rynku finansowego, z drugiej zaś rozmiar ich ekspansji jest determinowany określonymi przepisami, regulacjami oraz rekomendacjami. Interesującą ilustracją zmian w sposobie kształtowania relacji pomiędzy bankami oraz sektorem *FinTech* w ostatnich latach jest również Number26, podmiot założony w 2013 roku w Berlinie.

Działalność tego przedsiębiorstwa koncentruje się na innowacjach technologicznych powiązanych z rachunkiem bankowym. Motywem przewodnim aktywności gospodarczej Number26 od początku istnienia podmiotu na rynku było ułatwienie jego klientom korzystania z usług i produktów finansowych. Miało to swój wyraz już na etapie nawiązywania współpracy z tą instytucją – założenie rachunku odbywa się za pośrednictwem strony internetowej podmiotu, gdzie najpierw należy uzupełnić dane, następnie pracownik, nawiązując video połączenie, weryfikuje tożsamość osoby umieszczającej informacje w formularzu (warunkiem koniecznym jest pokazanie dowodu osobistego i/lub paszportu), po czym zadawanych jest kilka pytań. Należy zauważyć, że zarówno otwarcie rachunku, jak i pozostałe funkcjonalności, były oferowane przez analizowane przedsiębiorstwo od początku dzięki współpracy z Wirecard Bank, w którym formalnie produkty i usługi były otwiera-

⁷ <https://businessinsider.com.pl/technologie/nowe-technologie/revolut-liczba-klientow-w-polsce/phd1kpc> (dostęp: 27.07.2019).

⁸ <https://businessinsider.com.pl/firmy/strategie/revolut-otrzymal-europejska-licencje-bankowa/g81x58b> (dostęp: 27.07.2019).

ne⁹. Tym samym Number26 jako *FinTech* rozpoczynał swoją działalność opierając się na pośrednictwie w otwieraniu rachunków bankowych, usprawniając i optymalizując procesy zachodzące w Wirecard Bank.

Z punktu widzenia innowacyjności kluczowe są kolejne możliwości, jakie dają klientom implementowane innowacyjne rozwiązania technologiczne. Dotyczy to również obszaru, który jest uznawany za niezwykle istotny dla każdego przedsiębiorstwa z sektora *FinTech* – mowa o całościach doświadczeń użytkownika, jakie towarzyszą mu podczas korzystania z produktu czy usługi¹⁰. Na przykład w przypadku aplikacji mobilnej Number26 zdecydowanie silną stroną jest ewidencja transakcji dokonywanych kartą (MasterCard dedykowaną do rachunku bankowego) w czasie rzeczywistym. Operacja wydaje się prosta i faktycznie taka jest, przy czym dla banków wprowadzenie takiej innowacji wymagałoby daleko idących zmian w infrastrukturze.

Kolejne funkcjonalności związane z kartą pozwalają w bardzo prosty sposób ją zablokować i, co istotne, dają możliwość, w odróżnieniu od tradycyjnych instytucji bankowych, wykonać odwrotną operację (np. po kilku minutach, gdy właściciel karty znajdzie kartę, a tym samym zablokowanie jej jest bezprzedmiotowe). Interesującą możliwością jest również czasowe blokowanie wypłat z bankomatów – klient może np. ze względu na konieczność przemieszczenia się wyłączyć taką opcję. Szczególnie ważne w przypadku wszystkich funkcjonalności jest to, że wszelkie zmiany są rejestrowane oraz wprowadzane w czasie rzeczywistym.

Badacze wskazują, że dynamiczny rozwój oraz jasno określony i ambitny cel, jakim była chęć opuszczenia wciąż niszowego rynku *FinTech* oraz zaistnienia na arenie międzynarodowej w nowej formule (jako pełnoprawny reprezentant sektora bankowego), sprawiły, że po ponad 1,5 roku od rozpoczęcia działalności Number26 otrzymał niemiecką (oraz europejską) licencję bankową – już jako N26¹¹. Skalę popularności analizowanego podmiotu potwierdza liczba pozyskanych klientów – w ciągu pierwszych 10 miesięcy aktywności na rynku finansowym podpisano ponad 80 000 umów dotyczących otwarcia rachunku bankowego oraz korzystania z dedykowanej karty płatniczej¹². Należy przy tym wskazać, że obecnie (dane zaprezentowane przez N26 w czerwcu 2019 roku) analizowany *FinTech* może się pochwalić liczbą klientów przekraczającą 3,5 miliona osób oraz obecnością w 24 krajach¹³.

⁹ C. Skinner, *Three of Europe's most innovative banks are in Germany*, 2016; wersja elektroniczna: <http://thefinanser.com/2016/03/three-of-europes-most-innovative-banks-are-in-germany.html/> (dostęp: 07.04.2019).

¹⁰ S. Chishti, J. Barberis, *The FINTECH Book: The Financial Technology Handbook for Investors, Entrepreneurs and Visionaries*, John Wiley & Sons, Chichester 2016.

¹¹ G. Chazan, *German challenger bank receives full banking licence*, 2016; wersja elektroniczna: <https://www.ft.com/content/cb4d0aaa-4e74-11e6-88c5-db83e98a590a> (dostęp: 07.04.2019); A. Peyton, *Number26 gets banking licence and new name*, 2016; wersja elektroniczna: <http://www.bankingtech.com/537882/number26-gets-banking-licence/> (dostęp: 07.04.2019).

¹² I. Treija, *Fintech startup Number26 launches in 6 new European markets*, 2015; wersja elektroniczna: <http://www.eu-startups.com/2015/12/fintech-startup-number26-launches-in-6-new-european-markets/> (dostęp: 08.04.2019).

¹³ <https://n26.com/en-eu/blog/were-celebrating-3-5-million-customers> (dostęp: 28.07.2019).

Niezwykłe interesujące są też plany N26 na przyszłość. Podmiot ten zapowiada rozszerzenie oferty produktowej – będzie ona zawierać produkty kredytowe, ubezpieczeniowe, oszczędnościowe i inwestycyjne przeznaczone zarówno dla klientów indywidualnych, jak i instytucjonalnych¹⁴. Co ciekawe, w ten sposób instytucja ta zacznie przypominać bank, który jako *FinTech* na początku swojej działalności wielokrotnie krytykowała.

Innowacje technologiczne mają być również związane z kartami płatniczymi, przy czym tym razem będą dotyczyły bezpieczeństwa. W planach N26 jest wprowadzenie funkcjonalności, która wykorzystywałaby geolokalizację smartfona klienta dla porównania jego współrzędnych z lokalizacją transakcji wykonywanej za pośrednictwem karty dedykowanej do rachunku bankowego. W ten sposób będzie możliwe zidentyfikowanie podejrzanych zdarzeń, a w dalszej kolejności kontakt z konkretnym nabywcą produktów i usług bankowych w celu autoryzacji operacji lub jej zablokowania¹⁵.

Przykłady Revolut oraz Number26, a następnie N26, obrazują scenariusz, który z jednej strony może wskazywać na ryzyko kooperacji z tego typu podmiotami dla banków (nowo powstała instytucja może przejąć w krótkim okresie istotną część dotychczasowych klientów sektora bankowego), zaś z drugiej strony podaje w wątpliwość możliwość nieograniczonej ekspansji sektora *FinTech*. Tożsamość podmiotów *FinTech*, stanowiących alternatywę dla dotychczas funkcjonujących jednostek należących do sektora finansowego, opiera się dość często na odrzuceniu klasycznego sposobu prowadzenia działalności przy jednoczesnej implementacji licznych innowacji. Przedsiębiorstwa te oferują produkty i usługi często niedostępne dla klientów sektora bankowego, którego instytucje są ograniczone licznymi regulacjami tworzonymi m.in. ze względu na troskę o bezpieczeństwo deponowanych środków, a w szerszej perspektywie zachowanie ładu społeczno-gospodarczego. W tym sensie przytoczone przykłady (Revolut oraz N26) są niezwykle interesujące – oto jednostki, których działalność opierała się na innowacjach nie podlegających jurysdykcji regulatorów i nadzoru, dostosowują swoją aktywność gospodarczą do wymogów stawianych przez otoczenie sektora bankowego po to, aby stać się jego reprezentantem.

3. Bank a *FinTech* – współpraca na wielu płaszczyznach

W obliczu powszechnej już implementacji innowacyjnych rozwiązań technologicznych w działalności sektora finansowego coraz częściej można zauważyć również nawiązywanie współpracy przez banki oraz podmioty *FinTech*. Kooperacja zazwyczaj odbywa się na wielu płaszczyznach, przynosząc liczne korzyści obu stronom analizowanych relacji. Dla banków implementacja innowacji, która sama w sobie

¹⁴ P. Sawers, *The bank that fintech built: Number26 and TransferWise team up to re-invent banking*, 2016; wersja elektroniczna: <http://venturebeat.com/2016/02/25/the-bank-that-fintech-built-number26-and-transferwise-team-up-to-re-invent-banking/> (dostęp: 07.04.2019).

¹⁵ R. Dillet, *Number26 Is A Bank Designed For The 21st Century*, 2014; wersja elektroniczna: <https://techcrunch.com/2014/10/20/number26-is-a-bank-designed-for-the-21st-century/> (dostęp: 05.04.2019).

może stanowić element przewagi konkurencyjnej, w wielu przypadkach oznacza również możliwość obniżenia kosztów prowadzonej działalności, co dla instytucji bankowych może być impulsem do nawiązania relacji biznesowych. Oprócz współpracy nad nowoczesnymi rozwiązaniami, przy zachowaniu autonomii działania wszystkich stron, częstym sposobem realizacji przedsięwzięć jest nabywanie projektów na różnych poziomach ich zaawansowania lub też podmiotów *FinTech* w celu włączenia ich do struktury organizacyjnej¹⁶.

Z drugiej strony perspektywa przedsiębiorstw wykorzystujących innowacyjne technologie w procesie świadczenia usług finansowych wskazuje, że wśród najczęściej występujących problemów jest pozyskiwanie środków, a także zarządzanie działalnością operacyjną. W obu tych obszarach istotne wsparcie może przynieść współpraca z bankami, które mają bogate, wieloletnie doświadczenie związane z funkcjonowaniem na rynku finansowym¹⁷.

Kooperacja obu grup instytucji może przybierać różne formy, choć obecnie najbardziej popularne są wszelkiego rodzaju porozumienia dotyczące partnerstwa. Efektem tego typu porozumień zazwyczaj jest nabycie technologii lub też odpłatne jej wykorzystywanie w ramach prowadzonej działalności bankowej¹⁸. Przykładem takiej kooperacji może być ekosystem stworzony przez przedsiębiorstwo Matchi (przejęte w 2017 roku przez KPMG), którego aktywność gospodarcza koncentruje się na kojarzeniu partnerów biznesowych (banków oraz jednostek z sektora *FinTech*) zainteresowanych implementacją innowacji¹⁹. Wśród instytucji współpracujących z analizowaną platformą wymiany kontaktów biznesowych są m.in.: Citi, UBS, CaixaBank oraz The Royal Bank of Scotland.

Kolejną płaszczyzną współpracy banków oraz podmiotów wykorzystujących nowoczesne technologie w finansach są inkubatory przedsiębiorczości tworzone przez instytucje należące do sektora bankowego. Instytucjonalne formy wsparcia sektora *FinTech* są istotnym wsparciem, zwłaszcza na etapie pojawienia się pomysłu biznesowego i jego dalszej conceptualizacji. Oczywiście dalsze wsparcie związane chociażby z udostępnianiem powierzchni użytkowej na preferencyjnych warunkach cenowych, dostępem do ekspertów oraz możliwością uczestnictwa w szkoleniach i warsztatach również podnoszą wartość programu pomocy nowo tworzone przedsiębiorstwom opartym na innowacjach. Przykładami tego typu inicjatyw mogą być np. Barclays Accelerator, który jest aktywny w obszarze udzielania pomocy finansowej podmiotom z sektora *FinTech* i/lub poszukiwania dla nich inwe-

¹⁶ K.J. Móraski, *Po co bankom fintechy? Po co fintechom banki?*, 2016; wersja elektroniczna: <http://alebank.pl/po-co-bankom-fintechy-po-co-fintechom-banki/?id=59040&catid=630> (dostęp: 09.04.2019); *IT@BANK 2016: Banki i rewolucja fintech*, 2016; wersja elektroniczna: <http://alebank.pl/it-bank-2016-banki-i-rewolucja-fintech/?id=219865&catid=20747> (dostęp: 09.04.2019).

¹⁷ PwC, *Sektor finansowy coraz bardziej #fintech*, 2016, s. 26; wersja elektroniczna: <https://www.pwc.pl/pl/pdf/sektor-finansowy-coraz-bardziej-fintech-raport-pwc.pdf> (dostęp: 09.04.2019).

¹⁸ PwC, *Banki i fintech-y – małżeństwo z rozsądku*, 2017, s. 16–18; wersja elektroniczna: <https://www.pwc.pl/pl/pdf/fintech-2017-raport-pwc.pdf> (dostęp: 27.07.2019).

¹⁹ <https://matchi.biz/> (dostęp: 28.07.2019).

storów²⁰, a także mAkcelerator, zainteresowany inwestycjami w już funkcjonujące przedsiębiorstwa. Ostatnia instytucja dysponuje budżetem w wysokości 50 mln EUR, natomiast, co ciekawe, wśród potencjalnych beneficjentów znaleźć się mogą jednostki prowadzące działalność gospodarczą z zakresu bezpieczeństwa cybernetycznego, telemedycyny oraz robotyki²¹.

Dynamiczny rozwój sektora *FinTech* wpłynął również na podjęcie inicjatyw realizowanych na poziomie wielu przedsiębiorstw bankowych należących do polskiego sektora bankowego. Jednym z bardziej istotnych przejawów tego typu aktywności jest powołanie Fundacji Polska Bezgotówkowa, której głównym zadaniem jest realizacja Programu Wsparcia Obrotu Bezgotówkowego, opracowanego we współpracy sektora finansowego z Ministerstwem Rozwoju. Wraz z wpisaniem Fundacji do Krajowego Rejestru Sądowego (co nastąpiło 14.06.2017 roku), sformalizowano współpracę podmiotów należących do szeroko rozumianego sektora finansowego, uczestniczących w krajowym rynku płatności kartowych. Do grona tych jednostek zalicza się banki, agentów rozliczeniowych, a także wiodące organizacje płatnicze (VISA i MasterCard), przy udziale Związku Banków Polskich, których celem jest upowszechnienie i promocja obrotu bezgotówkowego wśród obywateli w Polsce²². Jak wskazują podmioty zaangażowane w realizację inicjatywy, przedstawiony cel jest mierzalny i ściśle związany z instalacją dodatkowo nawet 500 tys. terminali płatniczych w ciągu 3 lat w punktach handlowo-usługowych, urzędach, instytucjach publicznych, itp.²³

Kolejną inicjatywą realizowaną we współpracy wielu banków należących do polskiego sektora bankowego jest system płatności mobilnych BLIK. Umożliwia on użytkownikom aplikacji mobilnej m.in. dokonywanie płatności w sklepach stacjonarnych i internetowych, wpłaty i wypłaty gotówki w bankomatach oraz wpłatomatach, a także natychmiastowe przelewy na numer telefonu pomiędzy klientami różnych banków (Przelew na telefon)²⁴. Sposób procedowania w przypadku przeprowadzania operacji przy wykorzystaniu systemu BLIK opiera się na generowanym jednorazowym, sześciocyfrowym kodzie, który jest aktywny, co oznacza, że można z niego skorzystać tylko przez dwie minuty. Klient potwierdza każdą transakcję w aplikacji mobilnej, mając dostęp do parametrów przeprowadzanej operacji (kwota i nazwa punktu akceptacji)²⁵.

Kooperacja może przyjmować także nieco bardziej ryzykowne (z punktu widzenia banków) formy. Należy do nich finansowanie działalności przedsiębiorstw implemmentujących innowacyjne rozwiązania w finansach lub też konkretnych produktów

²⁰ T. Andreasyan, *Barclays Accelerator open for applications from fintech start-ups*, 2016; wersja elektroniczna: <http://www.bankingtech.com/663092/barclays-accelerator-open-for-applications-from-fintech-start-ups/> (dostęp: 10.04.2019).

²¹ E. Twaróg, *mBank wchodzi w start-upy*, 2017; wersja elektroniczna: <https://www.pb.pl/mbank-wchodzi-w-start-upy-854853> (dostęp: 10.04.2019).

²² <https://polskabezgotowkowa.pl/o-fundacji> (dostęp: 29.07.2019).

²³ https://polskabezgotowkowa.pl/aktualnosci/fundacja_polska_bezgotowkowa_zacheca_przedsiębiorcow_do_korzystania_z_bezpłatnych (dostęp: 29.07.2019).

²⁴ <https://blikmobile.pl/> (dostęp: 29.07.2019).

²⁵ <https://polskistandardplatnosci.pl/> (dostęp: 29.07.2019).

i/lub usług, a także ich nabywanie. Z perspektywy banku podmioty z sektora *FinTech* stanowią swoiste projekty inwestycyjne, obarczone ryzykiem, aczkolwiek nakłady na nie najczęściej nie są zbyt wysokie w stosunku do możliwych do osiągnięcia przez nie przychodów w przyszłości. To sprawia, że sektor bankowy jest coraz częściej zainteresowany nabywaniem takich jednostek, czego przykładami mogą być przejęcie 25 przedsiębiorstw z sektora *FinTech* przez Citi Corp. oraz 15 jednostek przez JP Morgan²⁶.

Należy również wspomnieć o implementacji dyrektywy unijnej PSD2, zgodnie z którą banki udostępniają środowiska testowe przygotowane dla uprawnionych podmiotów trzecich. „Otwarta bankowość” w tym przypadku oznacza, że przedsiębiorstwa bankowe przekażą dostęp innym bankom oraz podmiotom należącym do sektora *FinTech* do w pełni funkcjonalnych API (dokumentacji i interfejsów) do 14 września 2019 roku. Tym samym dotychczas pilnie strzeżone cyfrowe dane posiadane i generowane przez poszczególne banki będą dostępne również dla uprawnionych podmiotów trzecich, które dzięki implementacji dyrektywy PSD2 będą mieć m.in. możliwość wglądu w rachunki bankowe klientów oraz realizacji zleceń i płatności w ich imieniu²⁷.

4. *FinTech* – ograniczona perspektywa rozwoju

Obserwując dynamiczny rozwój sektora *FinTech*, należy sformułować istotne pytanie badawcze, mianowicie, czy potencjał rozwojowy podmiotu gospodarczego, wykorzystującego innowacyjne technologie w procesie świadczenia usług finansowych, jest finalnie ograniczony?

Odpowiedź nie jest oczywista, aczkolwiek, obserwując wspomniany sektor przedsiębiorstw, należy zwrócić uwagę na potencjalne bariery, które mogą uniemożliwić zajęcie odpowiednio silnej pozycji konkurencyjnej w porównaniu z bankami. Pierwszym czynnikiem, który ogranicza rozwój sektora *FinTech*, są regulacje prawne. Podział instytucji finansowych na tradycyjne (reprezentowane przez podmioty należące do sektora *FinTech*) i nietradycyjne (omawiane na przykładzie banków) wprost wskazuje na atrybut innowacyjności, nowoczesności oraz oryginalność tych drugich. Dynamika rozwoju wielu przedsiębiorstw *FinTech* wynika z zastosowania rozwiązań technologicznych, których nie stosują np. banki. Należy więc zastanowić się nad powodem takiego stanu rzeczy, który pokazuje istotne różnice pomiędzy tymi podmiotami. Sektor bankowy podlega wielu regulacjom prawnym wprost ograniczającym zakres aktywności gospodarczej banków, który mógłby doprowadzić do wzrostu ryzyka ich działalności, spadku zaufania na rynku finansowym do instytucji zaufania publicznego, a w dalszej perspektywie kolejnych kryzysów. Podmioty *FinTech* mogą sobie pozwolić na implementację wielu rozwiązań technolo-

²⁶ IT@BANK 2016: *Banki i rewolucja fintech*, 2016; wersja elektroniczna: <http://alebank.pl/it-bank-2016-banki-i-rewolucja-fintech/?id=219865&catid=20747> (dostęp: 09.04.2019).

²⁷ <https://www.gb.pl/trzy-wyzwania-dla-bankow-po-psd2-pnews-1911.html> (dostęp: 29.07.2019).

gicznych, które nie są zdefiniowane prawnie, a mechanizmy za nimi stojące nie są zbyt czytelne dla klientów tradycyjnych instytucji finansowych, aczkolwiek należy zauważyć, że te same regulacje prawne, które chronią banki przed nadmiernym ryzykiem, w pewnym stopniu ograniczają ekspansję sektora *FinTech*. Mogą być to np. czynności bankowe *sensu stricto*, które mogą być wykonywane wyłącznie przez banki. Stanowią one pewne ograniczenie rozwoju nietradycyjnych instytucji finansowych, co powoduje, że wybrane podmioty są skłonne rozszerzyć swoją działalność i ubiegać się o zezwolenie na prowadzenie działalności bankowej.

Należy również wspomnieć o Ustawie z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa, która definiuje szczegółowe obowiązki m.in. w zakresie szacowania ryzyka, zarządzania incydentami, wyodrębnienia w ramach struktur organizacyjnych jednostek odpowiedzialnych za cyberbezpieczeństwo, a także wdrażania koniecznych środków dla zapobiegania oraz ograniczania skutków incydentów. Wspomniane obowiązki są nałożone m.in. na szeroko rozumiane instytucje finansowe, które w Ustawie zostały włączone do sektora: Bankowość i infrastruktura rynków finansowych, co w dużym uproszczeniu oznacza, że regulacje te wprost dotyczą tradycyjnych instytucji finansowych. Należy zauważyć, że banki mając świadomość znaczenia cyberbezpieczeństwa dla możliwości bezproblemowego świadczenia usług na rynku finansowym, od lat inwestują środki pieniężne m.in. w infrastrukturę techniczną, tworzenie zespołów pracowników (działy i/lub departamenty) odpowiedzialnych za identyfikację i ograniczanie ryzyka, a także permanentną ocenę bezpieczeństwa procesów i procedur. Tym samym ustanowienie ram prawnych funkcjonowania operatorów tzw. usług kluczowych, będące pochodną implementacji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych na terytorium Unii (tzw. Dyrektywa NIS), podkreśla znaczenie newralgicznych dla ładu społeczno-gospodarczego sektorów gospodarki, jednakże z punktu widzenia nakładanych obowiązków nie stanowi żadnego *novum* dla przedsiębiorstw bankowych.

Paradoksalnie kolejnym ograniczeniem w przypadku rozwoju sektora *FinTech* może być technologia. Istnieją wyraźne różnice pomiędzy technologią stosowaną przez analizowane przedsiębiorstwa a technologią, którą mogą obsługiwać ich klienci, co sprawia, że nie wszyscy nabywcy produktów i usług tych podmiotów mogą w takim samym stopniu korzystać ze wszystkich dostępnych funkcjonalności. Podobną barierę napotykają również banki (szerzej wszystkie instytucje finansowe), aczkolwiek przewaga konkurencyjna budowana wyłącznie na innowacjach technologicznych jest szczególnie ryzykowna dla sektora *FinTech*.

Ostatnia z przykładowych barier rozwoju analizowanych przedsiębiorstw może pojawić się w momencie nadejścia kolejnego kryzysu finansowego. W tym przypadku brak odpowiednich regulacji prawnych, efektywnego nadzoru i jakichkolwiek gwarancji może sprawić, że instytucje te w krótkim okresie stracą zaufanie dotychczasowych klientów, co doprowadzi do upadku wielu przedsiębiorstw należących do sektora *FinTech*. Może to doprowadzić do sytuacji, w której w długim horyzoncie

czasu bardziej istotną konkurencją dla banków będą inne banki, niż podmioty należące do sektora *FinTech*²⁸.

Przytoczone ograniczenia rozwoju nie wyczerpują listy obecnych i potencjalnych barier, ale ze względu na znaczenie dla wszystkich uczestników rynku finansowego wskazują na konieczność dalszej eksploracji badawczej.

Podsumowanie

Rozwój innowacyjnych technologii w obszarze finansów, a wraz z nim pojawienie się przedsiębiorstw *FinTech*, stanowią obecnie jedną z bardziej istotnych determinant przeobrażeń sektora bankowego. Podmioty implementujące nowoczesne rozwiązania w procesach związanych ze świadczeniem usług finansowych coraz częściej stają się alternatywą dla banków, czego wyrazem jest rosnąca popularność tych jednostek wśród klientów instytucji finansowych.

Obecnie prowadzony dyskurs w świecie finansów sprowadza się do próby rozstrzygnięcia tego, czy przyszłość finansów opierać się będzie na rywalizacji sektora bankowego oraz przedsiębiorstw *FinTech*, czy też możliwa jest kooperacja, która pozwoli rozwinąć działalność obu grupom podmiotów. Obserwacja rynku finansowego pozwala stwierdzić, że zarówno pierwszy scenariusz, oparty na próbie przejęcia części rynku przez jednostki innowacyjne technologicznie, jak i drugi, w ramach którego banki wykorzystują nowoczesne rozwiązania dostarczane przez te przedsiębiorstwa w swojej działalności, jest jak najbardziej realny. Co więcej, wskazane przykłady pokazują, że nie jest to projekcja dalekiej przyszłości, tylko analiza teraźniejszości.

Analizując sektor *FinTech* jako alternatywę dla banków należy zauważyć, że stanowi on konkurencję przede wszystkim dla tych instytucji bankowych, które opierają się na tradycyjnym podejściu do produktów i usług, a także ich dystrybucji. W związku z tym, w kontekście bankowości elektronicznej szczególnie w krajach, w których jest ona powszechnie wykorzystywana do komunikacji z klientami, możemy mówić raczej o rozszerzeniu zakresu jej działalności powodowanego rozwojem nowoczesnych technologii w finansach.

Świadomość ograniczonej konkurencji ze strony sektora *FinTech*, przy jednoczesnym uwzględnieniu korzyści płynących ze współpracy z jednostkami go reprezentującymi, stanowi istotny czynnik wpływający na podejmowanie współpracy przez analizowane grupy podmiotów. Bez względu na formę współpracy należy zauważyć, że kooperacja banków oraz przedsiębiorstw wdrażających innowacje technologiczne w procesach związanych ze świadczeniem usług finansowych może być owocna, a nowoczesne rozwiązania mogą stanowić element przewagi konkurencyjnej na rynku finansowym.

²⁸ Ovum, *2019 ICT Enterprise Insights in the Retail Banking Industry*, 2019, s. 3.

Podsumowując, trudno w tym momencie stwierdzić, czy najbliższe lata będą okresem rewolucji, czy tylko ewolucji, aczkolwiek pewne jest to, że banki znajdują się w przededniu zmian, które będą musiały wprowadzić, aby móc kontynuować swoją działalność w zakresie porównywalnym do prowadzonej obecnie.

Bibliografia

Andreasyan T. (2016), *Barclays Accelerator open for applications from fintech start-ups*; wersja elektroniczna: <http://www.bankingtech.com/663092/barclays-accelerator-open-for-applications-from-fintech-start-ups/> (dostęp: 10.04.2019).

Blomstrom D. (2018), *Emotional Banking: Fixing Culture, Leveraging FinTech, and Transforming Retail Banks into Brands*, Palgrave Macmillan, London.

Chazan G. (2016), *German challenger bank receives full banking licence*; wersja elektroniczna: <https://www.ft.com/content/cb4d0aaa-4e74-11e6-88c5-db83e98a590a> (dostęp: 07.04.2019).

Chishti S., Barberis J. (2016), *The FINTECH Book: The Financial Technology Handbook for Investors, Entrepreneurs and Visionaries*, John Wiley & Sons, Chichester.

Dillet R. (2014), *Number26 Is A Bank Designed For The 21st Century*; wersja elektroniczna: <https://techcrunch.com/2014/10/20/number26-is-a-bank-designed-for-the-21st-century/> (dostęp: 05.04.2019).

Fintech – technologie finansowe zmieniające sektor bankowy (2016); wersja elektroniczna: <http://alebank.pl/fintech-technologie-finansowe-zmieniajace-sektor-bankowy/?id=220761&catid=630> (dostęp: 06.04.2019).

Gupta P., Tham T.M. (2018), *Fintech: The New DNA of Financial Services*, Walter de Gruyter GmbH & Co KG, Boston.

IT@BANK 2016: Banki i rewolucja fintech (2016); wersja elektroniczna: <http://alebank.pl/itbank-2016-banki-i-rewolucja-fintech/?id=219865&catid=20747> (dostęp: 09.04.2019).

Jurak M., Nowakowski J. (2016), *Bankowość 3.0, czyli jak być atrakcyjnym dla współczesnego klienta*, „Bank”, nr 12; wersja elektroniczna: <http://alebank.pl/bankowosc-3-0-czyli-jak-byc-atrakcyjnym-dla-wspolczesnego-klienta-2/?id=221734&catid=958> (dostęp: 06.04.2019).

King B. (2019), *Bank 4.0: Banking Everywhere, Never at a Bank*, John Wiley & Sons, Chichester.

Mórawski K. J. (2016), *Po co bankom fintechy? Po co fintechom banki?*; wersja elektroniczna: <http://alebank.pl/po-co-bankom-fintechy-po-co-fintechom-banki/?id=59040&catid=630> (dostęp: 09.04.2019).

Ovum, *2019 ICT Enterprise Insights in the Retail Banking Industry*, 2019.

Peyton A. (2016), *Number26 gets banking licence and new name*; wersja elektroniczna: <http://www.bankingtech.com/537882/number26-gets-banking-licence/> (dostęp: 07.04.2019).

PwC, *Banki i fintech-y – małżeństwo z rozsądku*, 2017, s. 16–18; wersja elektroniczna: <https://www.pwc.pl/pl/pdf/fintech-2017-raport-pwc.pdf> (dostęp: 27.07.2019).

PwC, *Sektor finansowy coraz bardziej #fintech*; wersja elektroniczna: <https://www.pwc.pl/pdf/sektor-finansowy-coraz-bardziej-fintech-raport-pwc.pdf> (dostęp: 09.04.2019).

Ragnedda M., Destefanis G. (2019), *Blockchain: a disruptive technology*, [w:] M. Ragnedda, G. Destefanis (red.), *Blockchain and Web 3.0: Social, Economic, and Technological Challenges*, Routledge, New York.

Sawers P. (2016), *The bank that fintech built: Number26 and TransferWise team up to re-invent banking*; wersja elektroniczna: <http://venturebeat.com/2016/02/25/the-bank-that-fintech-built-number26-and-transferwise-team-up-to-re-invent-banking/> (dostęp: 07.04.2019).

Skinner C. (2016), *Three of Europe's most innovative banks are in Germany*; wersja elektroniczna: <http://thefinanser.com/2016/03/three-of-europes-most-innovative-banks-are-in-germany.html/> (dostęp: 07.04.2019).

Treja I. (2015), *Fintech startup Number26 launches in 6 new European markets*; wersja elektroniczna: <http://www.eu-startups.com/2015/12/fintech-startup-number26-launches-in-6-new-european-markets/> (dostęp: 08.04.2019).

Twaróg E. (2017), *mBank wchodzi w start-upy*; wersja elektroniczna: <https://www.pb.pl/mbank-wchodzi-w-start-upy-854853> (dostęp: 10.04.2019).

<https://blikmobile.pl/> (dostęp: 29.07.2019).

<https://businessinsider.com.pl/firmy/strategie/revolut-otrzymal-europejska-licencje-bankowa/g81x58b> (dostęp: 27.07.2019).

<https://businessinsider.com.pl/technologie/nowe-technologie/revolut-liczba-klientow-w-polsce/phd1kpc> (dostęp: 27.07.2019).

<https://matchi.biz/> (dostęp: 28.07.2019).

<https://n26.com/en-eu/blog/were-celebrating-3-5-million-customers> (dostęp: 28.07.2019).

https://polskabezgotowkowa.pl/aktualnosci/fundacja_polska_bezgotowkowa_zacheca_przedsiębiorców_do_korzystania_z_bezplatnych (dostęp: 29.07.2019).

<https://polskabezgotowkowa.pl/o-fundacji> (dostęp: 29.07.2019).

<https://polskistandardplatosci.pl/> (dostęp: 29.07.2019).

<https://www.gb.pl/trzy-wyzwania-dla-bankow-po-psd2-pnews-1911.html> (dostęp: 29.07.2019).